

शब्दाद्वयं ज्योतिः

पुरा तक्षशिला नाम काचित् सर्वकलाशाला आसीत् । तत्र महान् आचार्यः उपवर्षः शिष्यान् अध्यापयन् आसीत् ।
शिष्येष्वन्यतमः दाक्षीपुत्रः पाणिनिः ।

പണ്ട് തക്ഷശില എന്നു പേരുള്ള ഒരു സർവ്വകലാശാല ഉണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ മഹാനായ ആചാര്യൻ ഉപവർഷൻ ശിഷ്യന്മാരെ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നു. ശിഷ്യരിൽ ഒരാളായിരുന്നു ദാക്ഷീപുത്രനായ പാണിനി.

सर्वे सतीर्थ्याः "मूढधीः पाणिनिः, मूढधीः पाणिनिः " इत्येवं परामृश्य पाणिनिं परिहसन्ति स्म ।

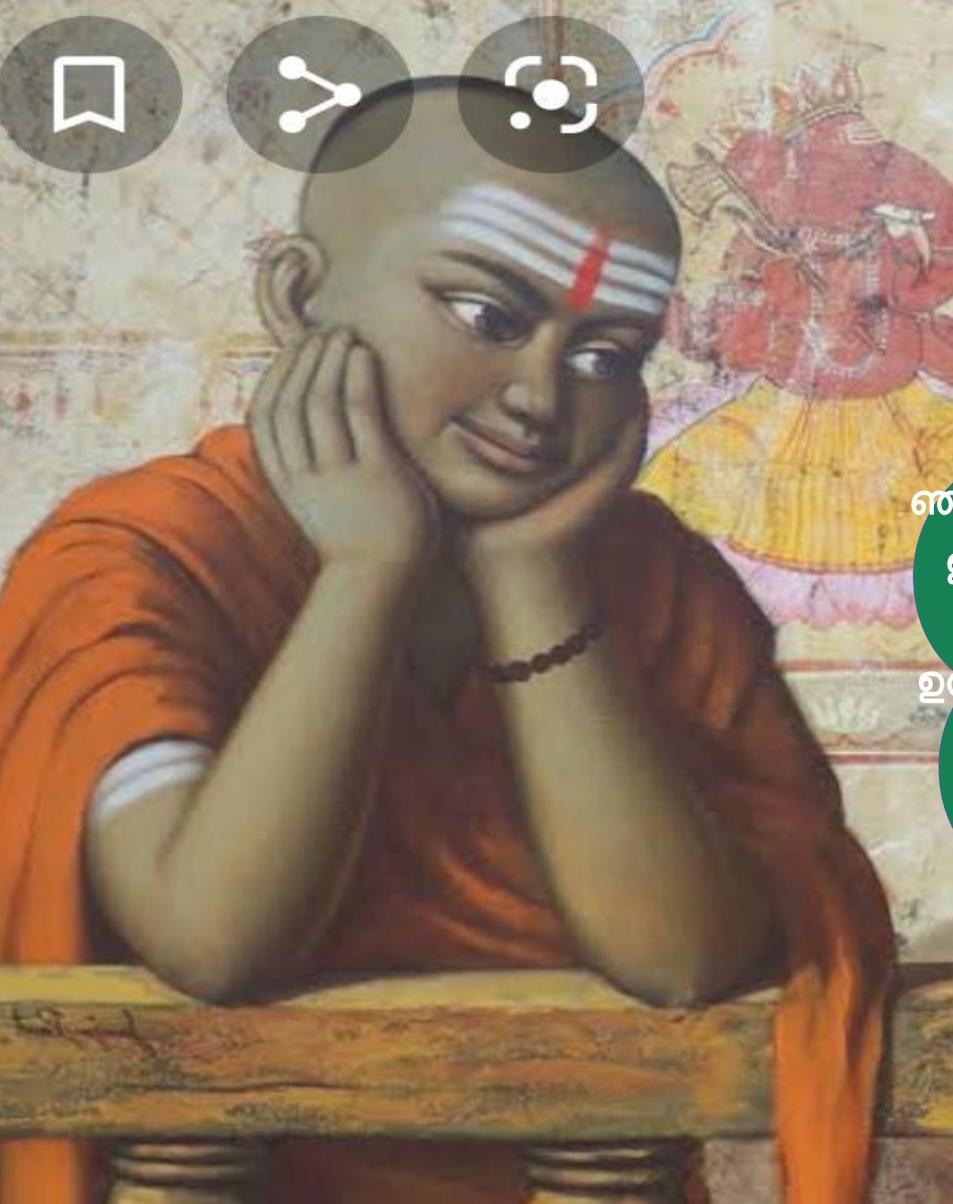
എല്ലാ സഹപാഠികളും " മന്ദബുദ്ധിയായ പാണിനി , മന്ദബുദ്ധിയായ പാണിനി " എന്നിപ്രകാരം പരാമർശിച്ച് പാണിനിയെ പരിഹസിച്ചിരുന്നു.

अतीव दुःखितः स एवमचिन्तयत् - " कुतः किमपि नावगच्छामि ?

बहु प्रयत्नं कृत्वापि किमपि फलं न लब्धम् ।

അത്യധികം ദുഃഖിതനായ അവൻ ഇപ്രകാരം ചിന്തിച്ചു-
എന്തുകൊണ്ടാണ് ഒന്നും മനസ്സിലാക്കാത്തത് വളരെയധികം പ്രയത്നിച്ചിട്ടും ഒരു ഫലവും ലഭിക്കുന്നില്ല.

अहमपि दूराद् अन्य इव पठनार्थम् एतत् तीर्थमागतोस्मि । इतरे
तु पाठितानि कार्याण्यवगच्छन्ति प्रश्नानामुत्तराणि ददति च । किमहं
मूढस्स्याम् ? किं कर्तव्यम् ? कोऽपि मार्गो न दृश्यते ? गृहं प्रतिगच्छामि " एवं
विचिन्त्य सः कमपि किमपि नोक्त्वा ततः गृहमगच्छत् ।

ഞാനാകട്ടെ ദൂരെ നിന്നും മറ്റുള്ളവരെപ്പോലെ പഠിക്കുന്നതിനായി
ഈ പുണ്യസ്ഥലത്ത് എത്തിയിരിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവരാകട്ടെ
പഠിക്കുകയും കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുകയും ചോദ്യങ്ങൾക്ക്
ഉത്തരം നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു. ഞാനെന്താണ് വിഡ്ഢിയായത് ?
എന്തുചെയ്യും ? ഒരു മാർഗ്ഗവും കാണുന്നില്ല? വീട്ടിലേക്ക്
തിരിച്ചുപോകാം" ഇപ്രകാരം
ചിന്തിച്ചിട്ട് അവൻ ആരോടും ഒന്നും പറയാതെ
അവിടെനിന്ന് വീട്ടിലേക്ക് തിരിച്ചുപോയി.

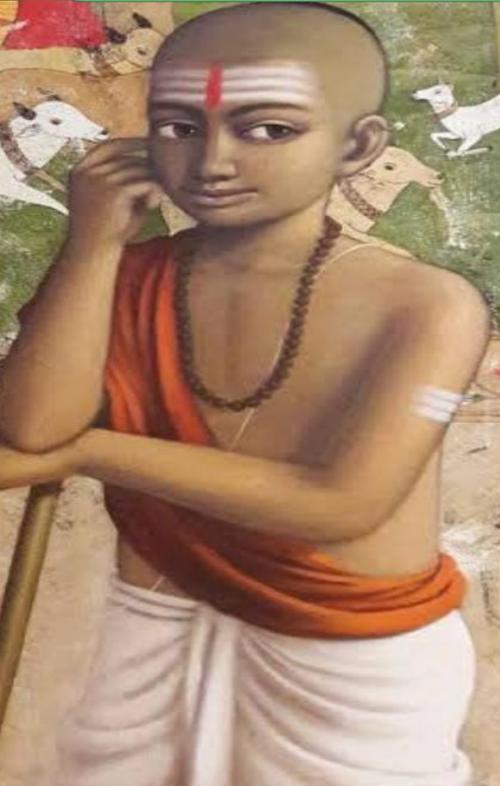
पदच्छेदः

शिष्येष्वन्यतमः	=	शिष्येषु + अन्यतमः
इत्येवम्	=	इति + एवम्
एवमचिन्तयत्	=	एवम् + अचिन्तयत्
नावगच्छामि	=	न + अवगच्छामि
कृत्वापि	=	कृत्वा + अपि
अहमपि	=	अहम् + अपि
तीर्थमागतोऽस्मि	=	तीर्थम् + आगतः अस्मि
कार्याण्यवगच्छन्ति	=	कार्याणि + अवगच्छन्ति
मूढस्स्याम्	=	मूढः + स्याम्
कोऽपि	=	कः + अपि
मार्गो न	=	मार्गः + न
नोक्त्वा	=	न + उक्त्वा ।

കതിപയദിനാനന്തരं सः मात्रा दाक्ष्या साकं जलमाहर्तुं नदीमगच्छत् ।

दैनिकक्रम इव माता कुम्भे जलं पूरयित्वा तटगते शिलातले न्यस्यति स्म । सा पुत्रमेवम् अवदत् ।

കറച്ചുദിവസങ്ങൾക്കുശേഷം അവൻ അമ്മയായ ദാക്ഷിയോടൊപ്പം ജലമെടുക്കുന്നതിന് നദിയിലേക്ക് പോയി. ദിവസവുമെന്നപ്പോലെ മാതാവ് കുടത്തിൽ ജലം നിറച്ച് തീരത്തുള്ള ശിലയിൽ വെച്ചു. അവൾ പുത്രനോട് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

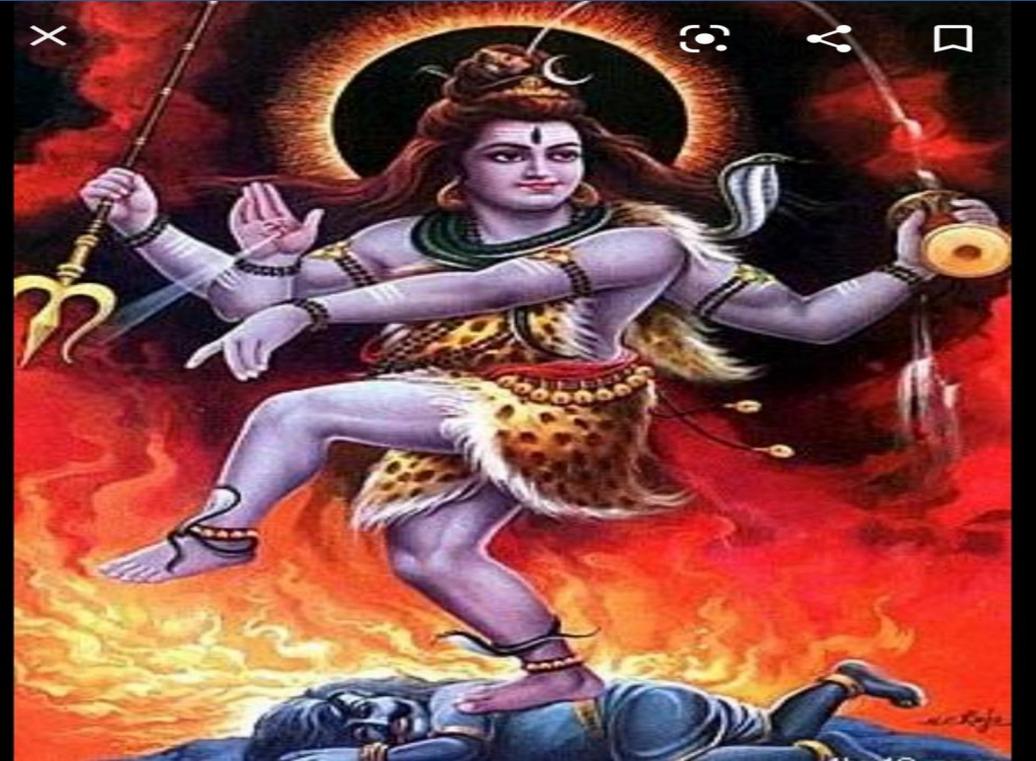
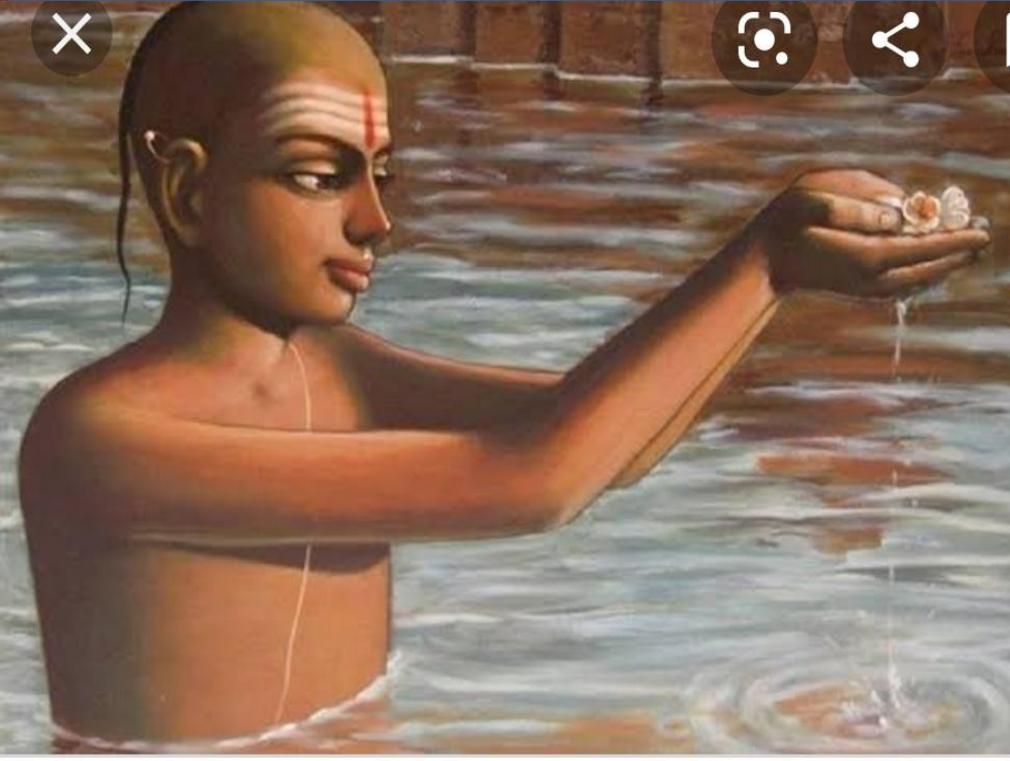
"पुत्र , निरन्तरं घटविन्यासेन तदधोभागस्य चिह्नं शिलोपरि न पश्यसि किम् ? एवं शिलायामपि परिणामो भवति, तथापि किं नु खलु त्वयि न ? कष्टेयं दशा "

" പുത്ര, നിരന്തരം കുടം വയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് അതിന്റെ താഴെ ഭാഗത്തുള്ള അടയാളം ശിലയുടെ മുകളിൽ നീ കാണുന്നില്ലേ ? ഇപ്രകാരം ശിലക്കുപോലും മാറ്റമുണ്ടാകുന്നു, എന്നിട്ടും നിനക്കുമാത്രം മാറ്റമുണ്ടാകാത്തതെന്താ? ഈ അവസ്ഥ കഷ്ടം തന്നെ.

प्रश्नोऽयं तस्मिन् चिन्ताधाराः अजनयन् । एवं स विद्यालाभार्थं तपश्चरितुं निर्णिनाय । कठिनेन तपसा नटराजं महादेवं प्रत्यक्षीचकार । नृत्तावसाने नवपञ्चवारं ध्वनितं ढक्कानिनादं शब्दब्रह्मत्वेन विज्ञाय सः माहेश्वरसूत्ररूपेण प्रत्यभिजानाति स्म ।

ഈ ചോദ്യം അവനിൽ ചിന്തകൾ ഉണ്ടാക്കി. അവൻ വിദ്യ നേടുന്നതിന് തപസ്സുചെയ്യുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. കഠിനമായ തപസ്സിനാൽ നടരാജരൂപത്തിലുള്ള മഹാദേവനെ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തി. നൃത്തത്തിന്റെ അവസാനം പതിനാല് പ്രാവശ്യം കേട്ട ഡക്കയുടെ ശബ്ദം ശബ്ദബ്രഹ്മമാണെന്ന് അറിഞ്ഞിട്ട് അവൻ ഇത് മാഹേശ്വര സൂത്രമാണെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞു.

पदच्छेदः

जलमाहर्तुम् = जलम् + आहर्तुम्

नदीमगच्छत् = नदीम् + अगच्छत्

दैनिकक्रम इव = दैनिकक्रमः + इव

पुत्रमेवम् = पुत्रम् + एवम्

शिलायामपि = शिलायाम् + अपि

परिणामो भवति = परिणामः + भवति

कषटेयम् = कष्टा + इयम्

प्रश्नोऽयम् = प्रश्नः + अयम्

तपश्चरितुम् = तपः + चरितुम् ।

तदुक्तं नन्दिकेश्वरेण स्वकीय कारिकायाम् -
"नृत्तावसाने नटराजराजो ननाद ढक्कां नवपञ्चवारम् ।
उद्धर्तुकामः सनकादिसिद्धानेतद्विमर्शं शिवसूत्रजालम् ।।"

നന്ദികേശ്വരനാൽ സ്വന്തം കാരികയിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു -

”സനകാദിസിദ്ധന്മാരെ ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവരാൻ ആഗ്രഹിച്ച് ശിവൻ നൃത്തത്തിന്റെ അവസാനം ഡക്ക പതിനാലു പ്രാവശ്യം ശബ്ദമുണ്ടാക്കി. ഇപ്രകാരം ശിവസൂത്രജാലത്തിൽ വിമർശിച്ചിരിക്കുന്നു.”

अ इ उ ण्

ऋ लृ क्

ए ओ ङ्

ऐ औ च्

ह य व र द्

ल ण्

ञ म ङ् ण न म्

झ भ ञ्

घ ढ ध ष्

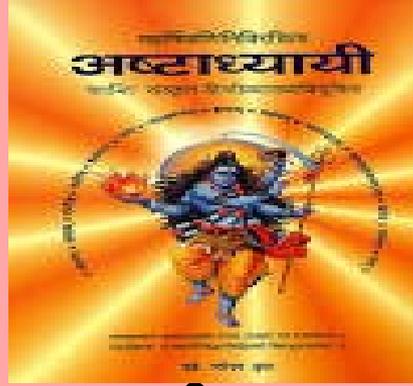
ज ब ग ङ द श्

ख फ छ ठ थ च ट त व्

क प य्

श ष स र्

ह ल्

एवं पाणिनिः संस्कृतव्याकरणशास्त्रे नूतनां प्रणालीमुपस्थापयत् । सुघटितस्यास्य संस्कृतव्याकरणस्य मूलभूतानि भवन्ति एतानि माहेश्वरसूत्राणि । पाणिनिः संस्कृतव्याकरणस्य मुख्याचार्यश्चाभूत् । व्याक्रियन्ते अनेन शब्दा इति व्याकरणम् । व्याकरणमेव शब्दानुशासनम् । वैदिकसंस्कृतस्य तथा लौकिकसंस्कृतस्य च व्याकरणस्य

एकत्र सन्निवेशात् पाणिनीयं महत्तरमभूत् । अष्टानाम् अध्यायानां समाहारादस्य ग्रन्थस्य नाम अष्टाध्यायीति च सिद्धम् ।
ഇപ്രകാരം പാണിനി സംസ്കൃത വ്യാകരണശാസ്ത്രത്തിൽ നൂതന സംരംഭം ഉണ്ടാക്കി. സംഘടിതമായ സംസ്കൃതവ്യാകരണത്തിന്റെ മൂലകാരണങ്ങളാണ് ഈ മാഹേശ്വരസൂത്രങ്ങൾ. പാണിനി സംസ്കൃതവ്യാകരണത്തിന്റെ മുഖ്യാചാര്യനായി ഭവിക്കുന്നു. ഇതിനാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ശബ്ദമാണ് വ്യാകരണം. വ്യാകരണം തന്നെയാണ് ശബ്ദാനുശാസനം (അപശബ്ദങ്ങളിൽ നിന്നു ശബ്ദത്തെ വേർതിരിച്ചറിയുക). വൈദികസംസ്കൃതത്തിന്റെയും അതുപോലെ ലൗകികസംസ്കൃതത്തിന്റെയും വ്യാകരണം ഒരുമിച്ച് സന്നിവേശിപ്പിച്ചതിലൂടെ പാണിനീയം മഹത്തരമാകുന്നു. എട്ട് അധ്യായങ്ങൾ കൂടിച്ചേർന്നതുകൊണ്ട് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന് അഷ്ടാധ്യായി എന്ന നാമം സിദ്ധിച്ചു

माहेश्वरसूत्राण्युपयुज्य पाणिनिना प्रत्याहाराः निर्मिताः । एतानुपयुज्य सूत्ररूपेण नियमाः तेन निबद्धाः ।

३९९५सूत्राणि तत्र वर्तन्ते । लोके सर्वत्र विविधैः भाषाशास्त्रज्ञैः अत्यादरपूर्वमेव पाणिनीयप्रवृत्तिः परामृश्यते । अद्य विद्यमानेषु सम्पूर्णं व्याकरणं भवति पाणिनीयम् । एवं शब्दाह्वयं ज्योतिः प्रसार्य पाणिनिः भुवनतलगतमन्धकारमपाकरोत् ।

മാഹേശ്വരസൂത്രങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് പാണിനിയാൽ പ്രത്യാഹാരങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു. ഇവയുപയോഗിച്ച് സൂത്രരൂപത്തിൽ നിയമങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി. 3995 സൂത്രങ്ങൾ ഇതിലുണ്ട്. ലോകത്തിൽ എല്ലായിടത്തും പലതരത്തിലുള്ള ഭാഷാശാസ്ത്രജ്ഞർ വളരെയധികം ആദരവോടെയാണ് പാണിനീയപ്രവൃത്തിയെ പരാമർശിച്ചത്. ഇന്നുള്ളതായ ശബ്ദശാസ്ത്രങ്ങളിൽവെച്ച് ഒരു സമ്പൂർണ്ണമായ വ്യാകരണമാണ് പാണിനീയം. ഇപ്രകാരം ശബ്ദം എന്നു വിളിക്കുന്ന ഈ ജ്യോതിസ്സിനെ പ്രസരിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് പാണിനി ഈ ഭൂമുയിലെ മുഴുവൻ അന്ധകാരത്തെയും ഇല്ലാതാക്കി.

पदच्छेदः

प्रणालीमुपस्थापयत् = प्रणालीम् + उपस्थापयत्

मुख्याचार्यश्चाभूत् = मुख्याचार्यः + च + अभूत्

महत्तरमभूत् = महत्तरम् + अभूत्

समाहारादस्य = समाहारात् + अस्य

अष्टाध्यायीति = अष्टाध्यायी + इति

सूत्राण्युपयुज्य = सूत्राणि + उपयुज्य

एतानुपयुज्य = एतान् + उपयुज्य

भुवनतलगतमन्धकारमपाकरोत् = भुवनतलगतम् + अन्धकारम् + अपाकरोत्

Rathi. T. GHSS. Varavoor